

ПРОПАГАНДИСТ БОЛГАШ ХАРЫСАЛГА

— Бөгүн дынакчылар шүптү чыгып келгенер — дээш, политикти өтө шоктоонун дынакчы Дуктүг-Баштыг пропагандист Мөгө кичээле келген, келбөөнери демгелээр журналды дамытып берген. Кичээл аягында мунуунда дынакчыларын келген, келбөөнери баш бурунгаар тодогайлаар чорук пропагандистин үнөй шагын халас чарыгавазыга дыка дузалыг. Торгалыг суурда тургустунган бир политшколанын кичээли ургудчу мынчаар аягыдаар. Оон дуржудалыг пропагандиз Максим Седино-оловнич Мөгө бир эвес, эрткен кичээле делегей байдалын дугайында чугаа болган болза, картанын ханага аскаш, өөрөнп эрткен чүүдүнүн кыска калташкынын кылып, дынакчыларын айтыргылаар. Бо удаа Хунажик Кыргыз болган өскөлөр-лаа эрткен кичээле өөрөнгө чүүдөдери болган амгы болушкунунары эки билер болганлар. Өөрөнгө чүүдөдери дынакчылар аки шпигээли ап турар дээрин мөөн иле-дир. Максим Седино-оловничин башкылар турар кижилери колтуунда-ла улуг намыштылар. Оларга чогуу билигин бээр дээр дуржудалыг пропагандист тодогай тайылыбын берип, каску агитациялык материалларын билигин аягылап турар. Теорияны практикага холбаткыларында пропагандист дуржудалык байлак болганда ол чорук дынакчыларын сонугуларын хаара туткан. Мында өөрөнп турарлардан И. Чамыян, М. Саяк, К. Хунажик, В. Чолак, М. Базыр олар кысымак өөрөнп, көспектини көчүт шөвөргин кылып ап турарлар.

Улут-Хем район. «Күш-ажылдыг хостуу» колхоз. М. БИЧЕ-ООЛ.

ЧОГААДЫКЧЫ ИДИГ

Септеге мастерсказынын контролер-инженеринин хулээгеи хей база яны-бүрт, ылангыч кукук-кышкы септеге ажылдарынн уезинде оон ажылда онза чай чоо апар. Иччала-лаа контролер-инженер Юрий Кыргысович Кыргыз-Кара ажыл чеже-лаа хей болза, бодунун бенин харым-салгазынын дугайын черле утпас: хыналдын Фату барымдаллап, хол дашты-биле черде кыла бербес. Иччанган ол, бодунун херзон эки билер бээлтү иженер. Бир катар он ажылдап турар республиканын «Сельхозтехника» каттыжышкынынын Тес-Хем район салбырыга автомобильдик шимчедикчилеринин септегелерге берге байла тургустунга берген: чыныкты слсарыларга шимчедикчилер белегеп бээр дыка оожум болган улуг шүүделеге ажыл апарган. «Чүге индыг чөөр?» деп айтыргын инженер Кыргыз-Кара бодунга болган эш-өөрүнө салып, сүмөлөжип, шимчедикчилер септегелерин ажи бүртүн кичөөтөйлөп өөрөнп атыган. Шимчедикчилер кол септеге ажылды-шпилдрлерин улагаттыр, септеге кемчээлине чедир холгоолаар болур. Ону кылдыра, элзон каш ажылдарын чорудар: шимчедикчилер холголар станокка таарыштыр тургузаар, ону чазар, шпилдрлерин холголар станокка дорт, мын тургузаар, а оон сонда ам оларын холголар болган чыйрал эгелээр. Бо бүтү ажылдарын шпилдр бутөгүнө хамарыштыр агылап кылдыр болгай, а автомобиль шимчедикчилерге 6 пиланды бар. Иччанган бо дээрге хей үе-шак болган күш кирер, шүүделеге ажыл-дыр.

«А бир эвес, бо ажылдын элзон кажын чангыс кылдыр каттыштырыпкан кылдыр болза, кандыг чүвөл? Чижээлээрге, холголар болган чыйыр-

гап, кылып алкынар. Олар угдунмас хай ажылды кылып турган, тийлеп үнгөнөр!» Автомобильдин үрелтег шимчедикчилеринин шпилдрлерин ол чаа херексеге дес-дараалай таарыштыр тургузуу, септеп тур: шпилдрлерин артык ажылдар-даа үндүрбей, холголавышаан, чыйрал чорудуп турду. Бир шак бичи-де ажык үе эрткенде, автомобильдин шимчедикчилеринин шпилдрлерин септеттинге. Шпилдрлерин септеп шимчедикчилер шуужуп-ла тур: бирээ, ийи, үш... А инженер Кыргыз-Кара бодунун дорт хулээгезин кууседиш, септеп шпилдрлерин бүтү байдалдарын тускай херекселери-биле ылангычтыг хынал тур. Хыналда кылып ол тускай херекселер шпилдрлеринин септеп шимчедикчилер тийлелеге, чогаалдыкы бодалдыг тийлелетир.

«Ол чаа херексел чүңү бергенди? Кочүтү хай ажылдык чүүдөдери берген: токарнын ажылы чыда чыганан, септегелер шимчери аскаш, оон күш-ажылдыг бодуручтуу бээш. Бир эвес эрли арга-биле автомобиль шимчедикчилерин шпилдрлеринин септегелерге 4—5 шак негетини турган болза, ам бо ажыл 1,5 шакта бөдөр апарган.

«Бо чартылга техникасын салбырга септегелерге берип турар ажы-агыйларга-даа ажылдык болган: септегелерин бөт-үзеи чик болган дүргө болур. Инженер Ю. К. Кыргыз-Карага баштакан тес-технич чартыкчылар ажылдык ажылды кылганар. Олар мөөн сонгаар-лаа чогаалдыкы ажылды уламчылаар дээринге илеп болур, чүге дээрге, инженер Ю. Кыргыз-Кара «Сельхозтехника» каттыжышкынында эртем-техниктиг инти-ледийн ажылын эки удурутуп турар. Бичи-даа болза, баштайгы бо чезишкни чартыкчыларга чогаалдыкы илд болур.

П. АРТАМОНОВ, инженер. Самагалдай суур.

Комсомол конференциясы

Эрзин районшук комсомол конференциясы бодун эрткен. Аяла районшук комсомол ревизия комсомолданын өтөттүг илеткелдерин дыйлап чүтөөшкөн. Аялктарнын коммунист кижиздилегелерин херонге чамдык чедикчилер чедир аялктарнын конференция демделген. Илангыч «Мөрө» колхозта, Эрзин ортукма школада комсомол организациялары болган «Мөрө» колхозтун Смык Мыйра сүт-бараан фермада комсомол бөлтү эки ажылдап келгенер.

Садыгжыларнын хулээгеи

Кызылдын күртүе садыгжы ажылдыкчылары бо чыдык бараан саарылгазынын планын декабрь 29-ка чедир күүседир дээр сондалыг хулээгезин хуусаа бетинде, декабрь 12-де, күүсеткен. Олар ам чыл төнтүгө чедир турганга чонга пайдан ажыр бир миллион 700 му рубльдин бараанын садыгжылар деп соруга-биле ажылдап турар.

«2 бот-оруга-чарыгалыг магазин бараан саарылгазынын чыл планын декабрь 4-те күүсеткен. Мурагыч коллективтерин эрелешкенин деткинчилеп, хойрайдыг садыг ажылдыкчылары бараан саарылгазынын беш чыл планын 1970 чылдын декабрь 1-ге чедир күүседир дээр хулээген.

СИЛЕРНИҢ ЭЛЭЭДИ УРУГЛАРЫҢАР

Элээди уругларын шын кижиздилегени эки эскербиш бээр чоруктар ада-илерде болган чамдык кижиздилеге башкыларда бар. 12—16 хар үезинин уруглары элээди уруглар дээр. Кижини өзүлдөп, чүвени угап боданы, өзүрелди, аажы-чаан иччан тодораш келер, сагыла-чуруму, долгадыр турар чүүдөдөгө хамарылыгын илереп келер. Элээди уругларын өзүлдөшүн онзагай чүүдөдери билери уруглар кижиздилегенине чугула ужу-дузалыг. Өрелдиге кошкан, аажы-чааным догун, аажы, хүн чуруму сагыс, акы-дуамалы-биле маргышар база бажынынга ажыгыг ажил кылбас чорук элээди уругларын чурум чогуу коргузуп турар. Кандык-бир онзагай чүүдөдери олар кылбаскар, эрестиг чоруктары өтүүнүкөөр. Чамдык таварылыга олар үлөгөр болбас хире чүүдөдери бенин өтүүне бергилээр. Уругларын ада-иле, төрелдери ажи-талууна чүңү кылып, сонугурап, кымчы-биле өнүктүрүш турарын ык билер ужурут.

УРУГЛАРЫНЫҢ АДАЗЫ БОЛГАН

Кажан-бир шагда Мөгө-Бүрөнге болган бир солун таварылыгы ол черинч хоочун чуртталгалы тоолочургу чугаа кылдыр чугаалан турар. Мында ийи ханы утка бар: бирөөдө, оран-чургууну ач-мешин, ылангыч аргар деп эң чараш алыч арбынын мында уран-чечен арга-биле маргыш чокка бадтыкар дээр; ийи таланында, ол бодунган таварылыгы черле солун байдалдын аскашкан, кижилерини сагыш-сепкилин сергеп дээр дээр.

«Мөгө-Бүрөнге бир адым өг-бүдө бир койбайгыч хоюн малдан берип чоран дээр. Чамын башкы ай үезинде хойларын есиртти олардыры-биле тайгаге көжүп үе берген. Эртенинде хей калдыры үнгөн ийи оло көзгө, ке-дээр тайгада аажок улуг — инек хире бар хойлар кордүвөс деп келген. Атак ооздарында, калдырынга аргар дугайында билер-се, дынааи-на чүвени то каап берген.

Кижн төрөэн—өөрүп тур мен

Божуур бажыг бозагазын Божуу, дүргөн артап кирдим. «Болду сен» дээр сестраны Ошпап-чытпал эргелеттим. Хилин, тайбың оранымга Кижн төрөэн—өөрүп тур мен. Изим базар өлдү божанан Не эжим йөрөп тур мен. Ава чадыр—бамыңымга Аалчылары чапал аар мен.

Салчак ТАМБА.

АДА-ИЛЕРГЕ

эрттирип турарлы дээрин билер херек. Ада-илер кижиздилеге дугайында айтыргын кажан-бир чурум үрөшкени болган таварылыга ам көп билиш кааш, чүге ыччан боданын эгелери шын эвес. Уругларын өзүлдөшүн хай-гаарап, кижиздилегенин аргаларын эскерип турарын ада-илер чедир алыр ужурут. Уруглун чурумунун эки таланын быжылап, багай таланын соксакты, сүмө кадары, тайлабырларын чугула.

Ада-илер-биле уругларын арамында харылаанын байдалы-биле кижиздилегени онзагай тодараттынар. Уруглар ада-иле, а ада-илер уругларын хүндөл көөр ужурут. Өг-үлөниң кежигуверлери боттарынын арамында на-йырдалдынга уруглары бүүрээр болза, ада-илени авторитеди улум бедир. Кижиздилеге чугула чүү—бедик негелде болган уруглун сагыла-чурумун хайгаарап көөрү болур. Уругларыныска ынак, дыннангыр, сагыш човангыр болур ужурут бис. Кол чүү—негелде, Ада-иленин таланында негелде кошкан болза элээди уруглар ону ажылдарлар. Кижиздилегенин база бир кол негелдес уругларын күш-ажылдык чачтыкчылары, өрөдери болур. Коммунист интиледийн тургузукчуун күш-ажылдык дүндөл көөр, медерелдиг сагыла-чурумун, бедик културалыг, эртем-билигил кижн кылдыр кижиздилегени шоктоон, хой-интинин, ол ышкан ада-иленин ролу улуг.

С. МОНГУШ-ООЛ, Кур чер ортукма школанын башкымы.

ТҮҢНӨЛ ҮНГЕН

Чартык ай үргүзүлгө республика маргылдаанын түнөлүн үндүрүп, тилекчилери шаңсаа-мактарынын мурунда республиканын шимчери секциязынын өтөт-соң чүдөлүгү хуралы болуп эркен. Аяла — секциязынын даргазы эки Берковичинин илеткелди дыйлап болган санал-оал солчүрүкү болган. Республиканын шимчери секциязынын пленумунун составын сонгаан болган чартык. Секциязын даргазыга спорт мастериңе кандидат Н. Шинития сонгуган.

Хурал сонда республика чемпионын кой шийектиң эки Кочев сөс алаш, маргылдадыг кичеар эртенки түнөл болган тилекчилерин адаш. Мурунда спорт мастериңе кандидат адын кезек үеде чадирген турган, ам ол атты катар элздиге алган И. Шинития он чед салгыларда он адын санын алган, республика чемпиону болу берген.

Ийги черин эркен чымын республика чемпиону турган М. Хоммушкун алган. Оон санын он ийи чартык болган. Судья коллегиясы М. Хоммушкуну чараш тыныгыр ойнаанын демделген. Ушкун болган Чыргал-оол алганар. Мынча-лаа коэффициент санал берген, Берковичинин санал болган ону үчүн шпилдрлерге берген адын кылдыр саналар. Шырың шпилдрлер И. Чыргал-оол бо маргылдаа ындагы кочүт тыныгыр эвес ойнаанын судья коллегиясы демделген. Бешки черге Ч. Оюн үнгөн. Олар шуугу республиканын эң шырың шпилдрлер чымын санаттыганар.

Оон-биле кады республиканын «Урожай» спорт эки-тура интиледийн чемпиондалыг түнөлүн ба-за үндүргөн. Интиледийн чемпиону И. Махоткин болган. Ол инти республика чемпионыдыг чедипшкын чок ойнап, чүте 9,5 санын ал,

«Илегалдин эрши» деп долгом эжарынып өнүгү чаш кинофильмин надрисиди.

ШЕВЕР ХОЛДУГЛАР

Кызылдын амдырал хандырылга комбинатынын эр улустун хевчи дараар ателесинде Татьяна Фунтикова баштаан 16 кижиздил бригада беш чылдык ийги чымын планын даалазын хуусаа бетинде күүседир дээр бодуруге оннаадамын доктаамал ажырым, ноябрьнын бодуруге планын 100,1 хуу күүсеткен. Шевер дарааныкчыларын дараан продукциянын шымын эки болган чартыкчыларын таланында дараан хетерини шымын эки деп үнелер турарында адыга, чачгыс-лаа үрей кымышкын, капан эде дараанын бөлбай турар.

Дарааныкчылар декабрынын бодуруге үзүн ноябрьнын үзүндө-даа бедик коругууга күүседин. Чаа чылта күш-ажылдык бедиктег ужуражыр дээр чүткүдүг ажылдап турар.

С. ТАМЧАЙ, РЕДАКТОР К. К. КУДАЖИ.

КИНО

ФИЛЬМ	ВРЕМЯ ПОКАЗА
«НАШ ПРАД»	«Агаар бембүүнге аян-чорун» 10, «Бажин куудар черниң каданы» 2, «Чалың назымын дөрт арны» 12, 4, 5, 45, 7, 30, 9, 45 шактарда.
«БАА-ХЕМ»	«Шак дун ортузунда турупкан» 2, 30, 4, 30, «Азачыгаш» 6, 30, 8, 30 шактарда.
«ЕНИСЕЙ»	«Хөөр таварты» 10, 2, «Алясканың дилгилери» 12, 6, 30, «Нара нөстүктер» 4, 8, 30 шактарда.
«ВОСТОК»	«Хар кадын» 3, «Ажаал алышында ашантар» 4, 50, 8, 30, «Немеге артынга өлүм» 6, 30 шактарда.

Эргим номчуку!

1966 чылда үндүргөн Күртүеин 3 хууаг шиткни ойнаашкыныг чезишкенин облигациялары-биле 40-ден 5000 чедир рубльди ойнап ал бодур силер.

Ойнаашкынын тармагы	Ойнаашкынын саны	Ойнаашкынын түнү
5000 рубль	38	180.000
2500 рубль	95	237.500
1000 рубль	380	380.000
500 рубль	2071	1.035.500
100 рубль	14250	1.425.000
40 рубль	161786	6.470.640
Каттышмаш	178.600	9.738.640

Бо чөшкенин таланын дараанында тиражтар 1968 чылдын февраль 15-те Москва хоорайга, март 30-де Львов хоорайга, май 15-те Ереван хоорайга, июнь 30-де Чита хоорайга, август 15-те Владивосток хоорайга, сентябрь 30-де Киев хоорайга, ноябрь 15-те Ленинград хоорайга, декабрь 30-де Москва хоорайга болур.

Чөшкенин облигацияларын садып алыңар! Ойнаашкынын тиражтарына киржипер! АЖАЛГА КАССАЛАРЫНЫҢ ЭРГЕЛЕДИ.